

به نام خدا

احیاء تولید

راهنمای عمومی برای خروج صنایع از شرایط افول

(مورد مطالعه: تولید صنعتی پوشاک)

مؤلفان:

دکتر پیمان میراب آستانه

* دکتر المیرا مشایخی نظام آبادی

* (استادیار، گروه مدیریت صنعتی، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران)

سرشناسه	:	میراب آستانه، پیمان، ۱۳۶۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	احیاء تولید: راهبردهای عمومی برای خروج صنایع از شرایط افول (مورد مطالعه: تولید صنعتی پوشاک) / مولفان پیمان میراب آستانه، المیرا مشایخی نظام‌آبادی.
مشخصات نشر	:	قزوین: کاسپین دانش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۸ ص.: جدول (بخشی رنگی).
شابک	:	978-600-8572-48-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۱۸۵]-۲۰۶.
عنوان دیگر	:	راهبردهای عمومی برای خروج صنایع از شرایط افول (مورد مطالعه: تولید صنعتی پوشاک).
موضوع	:	پوشاک -- ایران -- صنعت و تجارت
موضوع	:	Clothing trade-- Iran
موضوع	:	پوشاک -- صنعت و تجارت
موضوع	:	Clothing trade
موضوع	:	توسعه صنعتی
موضوع	:	Industrial promotion
شناسه افزوده	:	مشایخی نظام‌آبادی، المیرا، ۱۳۵۹ -
رده بندی کنگره	:	۹۹۴۰HD
رده بندی دیویی	:	۰۹۵۵/۳۳۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۵۱۷۸۸۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	:	فیپا

عنوان	:	احیاء تولید: راهبردهای عمومی برای خروج صنایع از شرایط افول
تألیف	:	دکتر پیمان میراب آستانه، دکتر المیرا مشایخی نظام‌آبادی
ناشر	:	کاسپین دانش
طرح جلد	:	محمد میرزایی
سال انتشار	:	۱۴۰۰
نوبت چاپ	:	اول، ۱۴۰۰
شمارگان	:	۵۰۰ نسخه
قیمت	:	۷۵۰۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۵۷۲-۴۸-۰

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

ساختمان مرکزی: قزوین،

مرکز پخش: ۰۲۸-۳۳۶۸۸۰۵۸

مراکز فروش تهران: نشر کتاب دانشگاهی، مهربان نشر، کیان رایانه

فهرست مطالب

۱	فهرست مطالب
۵	پیشگفتار
۱۱	فصل اول: افول صنعت، مفاهیم و ویژگی‌ها
۱۴	۱-۱- مفهوم افول صنعت در جریان‌های فکری
۱۵	۱-۲- ویژگی‌های صنعت در حال افول
۱۷	۱-۳- عوامل و محرک‌های ساختاری ایجاد رشد یا افول در صنعت
۲۷	۱-۴- عوامل اثرگذار بر رفتار کسب و کارها در مرحله افول صنعت
۲۸	۱-۵- موانع خروج در صنعت در حال افول
۳۰	۱-۶- گونه‌های مختلف افول صنعت
۳۲	۱-۷- مصادیق صنایع در حال افول
۳۵	۱-۸- تجربه کشورهای مختلف مواجه با افول صنعت
۴۳	۱-۹- جمع‌بندی مفاهیم نظری مرتبط با افول صنعت
۴۵	فصل دوم: سیاست‌های رشد و توسعه صنعت
۴۵	۲-۱- رشد و توسعه صنعت در گرو رقابت‌پذیری
۴۶	۲-۱-۱- مفهوم رقابت‌پذیری
۵۲	۲-۲- سیاست‌های کلان محرک رشد

- ۲-۳- نقش دولت در پیاده‌سازی موفق سیاست‌های محرک رشد و توسعه صنعت ۵۵
- ۲-۳-۱- رویکردهای تاریخی در ارتباط با نقش دولت در رشد و توسعه صنعت ۵۶
- ۲-۳-۲- راهکارهای دولت برای حمایت و توسعه صنعت ۶۵
- ۲-۳-۳- تجربه توسعه و رشد صنایع در کشورهای مختلف جهان با نگاه به نقش دولت ۷۵
- ۲-۴- آینده‌نگاری توسعه صنعت: تغییر پارادایم برای توسعه صنعت ۸۸
- ۲-۵- جمع‌بندی مطالعات در حوزه نقش متغیرهای کلان ۸۹
- فصل سوم: تصمیمات راهبردی محرک رشد در سطح کسب‌وکارها در صنایع مواجه با افول ۹۵**
- ۳-۱- استراتژی‌های عمومی رشد کسب‌وکارها ۹۵
- ۳-۲- فاکتورهای اثرگذار بر انتخاب استراتژی رشد کسب‌وکار ۹۸
- ۳-۳- الگوهای رفتاری کسب‌وکارهای فعال در صنایع مواجه با افول صنعت ۱۰۲
- ۳-۴- رویکردهای موجود در مطالعه افول صنعت به منظور تبیین الگوهای رفتاری صنایع ۱۰۳
- ۳-۴-۱- مدل‌های مدیریت استراتژیک (مدیریت هنجاری) ۱۰۳
- ۳-۴-۲- استراتژی‌های عمومی برای صنایع در حال افول ۱۰۸
- ۳-۴-۳- الگوهای خروج ۱۲۱
- ۳-۴-۴- بوم‌شناسی جمعیت ۱۲۳
- ۳-۴-۵- گونه‌شناسی افول محیطی ۱۲۴
- ۳-۵- خلاصه‌ای از تئوری‌های محیط‌های در حال افول ۱۲۸
- ۳-۶- نکاتی از دیدگاه‌های مختلف ۱۲۹
- فصل چهارم: مروری بر تجربه سیاست‌های رشد و احیاء در صنعت نساجی و پوشاک ۱۳۳**
- ۴-۱- مطالعه بانک جهانی (۲۰۱۶) ۱۳۵
- ۴-۲- مطالعه کنفدراسیون نساجی و پوشاک اروپا (۲۰۰۴ و ۲۰۱۶) ۱۳۷
- ۴-۳- مطالعه وید و ابرول (VAID & ABROL, 2016) ۱۴۱
- ۴-۴- مطالعات موسسه دوک (۲۰۱۱) ۱۴۸
- ۴-۵- مطالعات استارک، استیسی و گرفی (۲۰۱۱) ۱۵۰
- ۴-۶- مطالعه کاچون و سوینی (۲۰۱۱) ۱۵۹

پیشگفتار

هرچند وفاق کلی در ادبیات موضوعی برای افول صنعت وجود ندارد اما مطالعات مختلف از مفاهیم مشابه برای توصیف صنعت در حال افول استفاده کرده‌اند. برای صنعت در حال افول تاکنون نام‌های مختلفی استفاده شده است. شرودر و همکارانش (۱۹۹۱) از آن بانام خرس‌بازارها نام برده و کالری و اندرسون (۱۹۸۸) بانام صنایع بن‌بست، صنایع در حال افول را معرفی کرده‌اند. کالری و اندرسون بازارهای بن‌بست را بازارهایی تعریف می‌کنند که دانش تکنولوژیک آن بسیار گسترده است و مزیت رقابتی آن بسیار ناچیز است و رقابت بر سر هزینه در آن بسیار رایج است. از این رو صنایع کاغذ، شکر و فولاد را به‌عنوان نمونه‌هایی از صنایع در حال افول نام می‌برند. شرودر و همکارانش (۱۹۹۱) تعریف دقیق‌تری را برای افول بکار گرفته‌اند. آنان صناعی را که ارزش افزوده آن‌ها طی سه سال متمادی به‌صورت مستمر به‌صورت درصد کاهش یافته باشد را صنعت در حال افول معرفی می‌کنند. مایلز و همکارانش (۱۹۹۳) با یک تعریفی حسابداری محور، بازگشت سرمایه صنایع فعال در صنعت را طی چهار سال متمادی مدنظر قرار دادند. قمرات و نلبوف (۱۹۹۰) صنعت مواجه با کاهش تقاضا را به‌عنوان صنعت در حال افول معرفی کردند. پورتر (۱۹۸۵) صنایع در حال افول را صناعی می‌داند که طی یک دوره در میزان فروش بخش‌های خود افت داشته‌اند. کلیپر (۱۹۹۷) منظور از فاز افول در صنعت را کاهش در اندازه بازار یا تعداد تولیدکنندگان یک صنعت می‌داند. بر اساس تعاریف الگوی چرخه عمر، نیز زمانی که رشد یک صنعت در یک بازه زمانی معنی‌دار منفی یا ثابت باشد، می‌توان گفت آن صنعت با افول مواجه شده است. صنعت به‌عنوان یکی از بخش‌های اقتصادی، اهمیتی بسیار زیاد در روند رشد و توسعه کشورها دارد. این بخش به‌عنوان موتور رشد اقتصادی و انباشت سرمایه شناخته می‌شود و منبع بازدهی فزاینده نسبت به مقیاس تولید است. صنعت در زنجیره‌های اقتصادی رابط بخش‌های مختلف دانسته می‌شود و رشد و رونق در این بخش به سایر بخش‌ها تسری می‌یابد (هیویت، جانسون، & ویلد، ۱۳۷۷). به نقل از مجمع جهانی اقتصاد، بخش صنعت محرک اصلی رشد، موفقیت و نوآوری کشورها محسوب می‌شود. این

بخش علاوه بر ایجاد ارزش افزوده نقش قابل توجهی در ایجاد اشتغال دارد. ارزش افزوده، اشتغال زایی، تحریک نوآوری و پاسخگویی به نیازهای مصرف کنندگان عوامل کلیدی رشد اقتصادی بلندمدت و پایدار هستند که به واسطه توسعه صنعت ارتقاء می یابند.

مطالعه اقتصاد ایران، بیانگر آن است که در میان کشورهای در حال توسعه، ایران جزو معدود کشورهایی است که در سال های دهه ۱۹۶۰ میلادی، تولید صنعتی را در دستور کار قرار داده است. تولید صنعتی به عنوان یک بخش مولد و یکی از زیر بخش های صنعت، در اقتصاد کشورهای مختلف، نقش مهمی ایفا می کند و به دلیل آثار چشمگیر تولید صنعتی بر متغیرهای کلان اقتصادی از جمله تولید، مصرف، سرمایه گذاری، اشتغال، صادرات و به طور کلی نقش کلیدی آن در فرآیند توسعه، افزایش توان تولید و ارتقای قدرت رقابتی این بخش، عمدتاً از اولویت های صاحب نظران و سیاست گذاران بوده است. با این وجود به علت محدودیت منابع، توجه به مزیت های نسبی، موقعیت جغرافیایی، میزان تقاضای داخلی و بسیاری از عوامل دیگر تمامی رشته فعالیت های صنعتی در یک اقتصاد تکامل نیافته و به تناسب شرایط رشته ها فعالیت های مشخصی توسعه یافته است. عموماً صناعی که تقاضای مناسب و قابل توجهی در بازار داخلی کشورها دارند همیشه مورد توجه هستند. در عمده مدل های اقتصادی نیز تقاضا محرک تولید در نظر گرفته شده است. حال اگر توان تولید صناعی که دارای تقاضای مؤثر قابل توجه هستند، با چالش مواجه باشد، ارتقاء توان تولید آن ها از مهم ترین مباحثی است که در تحقیقات مختلف مورد توجه قرار گرفته است.

در اقتصاد ایران نیز، طی دهه های گذشته که اجزای صنعتی شدن مانند قطعات یک پازل طی ادوار مختلف و بنا به تشخیص تصمیم گیرندگان به طور مجزا در کشور ایجاد شده، اما این اجزا تحت یک فرآیند تکاملی و منظم در کنار هم قرار نگرفته اند. این امر سبب شده تا توسعه صنعتی ایران با دشواری روبه رو شود و علیرغم تمامی حمایت هایی که از سوی دولت انجام پذیرفته، به جزء چند رشته فعالیت صنعتی دیگر رشته فعالیت ها، چندان در بازار رقابتی موفق عمل نکرده اند. از این رو علیرغم تمامی تلاش هایی که به انجام رسیده است نه تنها رشد تولیدات صنعتی حاصل نیامده است بلکه بازارهای داخلی از انواع کالاهای وارداتی اشباع شده و جانشین تولیدات صناعی شده است که توانایی رقابت نداشته است (رضوی و غیره، ۱۳۸۳).